

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Навчально-науковий інститут бізнесу та інформаційних технологій

Кафедра економіки та підприємництва

СИЛАБУС

освітнього компонента – ОК 3.9

ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

Освітній рівень	перший (бакалаврський)	
Програма навчання	обов'язкова	
Галузь знань	07	Управління та адміністрування
Спеціальність	076	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітня програма	Економіка будівельного підприємства	
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття	
Індивідуальні та (або) групові завдання	розрахунково-графічна робота	
Форми семестрового контролю	іспит	

Викладачі:

Тюлькіна Катерина Олександрівна

к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва

tulkina@ogasa.org.ua

Метою освітнього компонента «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків» є формування у студентів комплексної системи знань щодо технології прийняття рішень, та основ сучасної економічної ризикології, а також практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Передумовами для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: «Мікроекономіка»; «Макроекономіка»; «Економіка підприємства»; «Менеджмент»; «Економічний аналіз»; «Економіко-математичні методи та моделі»; «Статистика»; «Інвестування».

Програмні результати навчання:

РН3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною і іноземною мовами

РН4. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства

РН6. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємств

PH8. Вміти застосовувати інноваційні підходи в діяльності будівельного підприємства

PH 9. Застосовувати методи управління змінами при здійсненні стратегічного управління, - аналізувати і розроблювати заходи щодо розвитку організаційної структури і культури підприємства

PH10. Оцінювати характеристики товарів і послуг у будівельній діяльності

PH11. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких структур і застосовувати його на практиці

PH16. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких структур з урахуванням ризиків

PH18. Здатність застосовувати відповідні кількісні математичні, наукові і технічні методи, а також комп'ютерне програмне забезпечення для вирішення економічних завдань

PH19. Здатність продемонструвати розуміння вимог до економічної діяльності, зумовлених особливостями будівництва

Диференційовані програмні результати навчання:

знати:

- основні поняття й категорії обґрунтування господарських рішень та оцінки підприємницьких ризиків;
- сучасні методи й моделі розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень;
- основні принципи й підходи до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику;
- методичні основи кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків;
- теоретичні аспекти ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків.

володіти:

- навичками обґрунтування різних видів господарських рішень;
- методичними підходами до аналізу ризику та управління ним;
- навичками самостійного здійснення аналізу, ідентифікації та оцінювання ризику з використанням комп'ютерної техніки.

розуміти:

- сутність та характеристики господарських рішень;
- основи розробки та обґрунтування господарських рішень;
- сутність підприємницьких ризиків та методи їх зниження.

вміти:

- визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень;
- розробляти й обґрунтовувати господарські рішення на основі комплексу методів і моделей, системи показників економічного обґрунтування рішень;
- обґрунтовувати вибір оптимального господарського рішення в умовах невизначеності та ризику;
- аналізувати ефективність інвестиційних і фінансових рішень;
- здійснювати ідентифікацію, аналіз та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси;
- визначати напрями та методи регулювання господарських ризиків на підприємстві.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва тем	Кількість годин			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійна
Розділ 1. Господарські рішення, ризик і невизначеність в різних сферах підприємницької діяльності					
1.1	Сутнісна характеристика господарських рішень підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	2		4
1.2	Особливості прийняття рішень господарської діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	2		4
1.3	Методичні основи розробки та обґрунтування господарських рішень підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	2		4
1.4	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2	2		4
1.5	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	2	2		4
1.6	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	2			4
Розділ 2. Ризик-менеджмент та його засоби під час обґрунтування господарських рішень					
2.1	Сутність та етапи ризик-менеджменту підприємницьких, торговельних і біржових структур	2			8
2.2	Методи зниження економічних ризиків	4			8
2.3	Антикризове фінансове управління при загрозі банкрутства підприємницьких, торговельних і біржових структур	2			8
2.4	Система кількісних оцінок економічного ризику	4	4		8
2.5	Експертні процедури та методи суб'єктивних оцінок у вимірюванні ризику	1			4
2.6	Урахування ризику в інвестиційній діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	2		4
2.7	Процентні ризики та засоби їх зниження	1			2
2.8	Валютні ризики. Засоби усунення валютних ризиків	1			2
2.9	Сутність кредитних ризиків та засоби їх зниження	1			4
	Всього	32	16		72

Критерії оцінювання та засоби діагностики

Мінімальний рівень оцінювання щодо отримання «іспиту» за навчальною дисципліною «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків» складає 60 балів і може бути досягнутий наступними засобами оцінювання:

Засоби оцінювання		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	
Вид контролю	Кількість у семестрі			
Поточний контроль знань:		36	60	
в т.ч.: - розрахунково-графічна робота		12	20	
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях;		24	40	
- виступ (доповідь) студентів при обговоренні питань на практичних заняттях;				1
- тестування;				2
- участь у конференціях;				1
- підготовка та видання наукових публікацій (тези, статті)				1
Підсумковий (семестровий) контроль знань - іспит		24	40	
Разом		60	100	

З дисципліни передбачено виконання **розрахунково-графічної роботи**.

Зміст розрахунково-графічної роботи пов'язаний із закріпленням теоретичних та практичних питань програми дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків», містить аналіз конкретної ризикової ситуації з подальшим пропонуванням засобів управління ризиками; використання методів прийняття рішень для розв'язання певних завдань та оцінку величини ризиків.

Робота складається з відповіді на теоретичне питання та розв'язання двох практичних задач і виконується у вигляді пояснювальної записки (формат А-4).

Більш детальну інформацію наведено у методичних вказівках до виконання розрахунково-графічної роботи [7].

Опис контрольних заходів:

Два рази за семестр проводяться експрес контроль знань – **стандартизовані тести** (20 тестових питань), наприклад

1. Поняття «рішення» трактується по-різному. Найчастіше воно розуміється і як процес, і як акт вибору, і як результат вибору. Рішення як процес
  - a) сукупність правил прийняття оптимального господарського рішення;
  - b) являє собою розпорядження до дії (план роботи, варіант проекту);
  - c) це етап прийняття рішень за допомогою визначених правил;
  - d) характеризується тим, що, відбуваючись у часі, здійснюється в кілька етапів (підготовка, формування, прийняття й реалізація).
2. Рішення приймаються в умовах ризику, коли:
  - a) керівник досить точно може оцінити результати кожного альтернативного варіанту рішення;
  - b) керівник не може точно, навіть із певним ступенем імовірності оцінити їх можливі результати;
  - c) є відомою ймовірність отримання кожного з результатів або наслідків;
  - d) існує кілька варіантів майбутнього розвитку навколишнього середовища.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться у вигляді іспиту, який передбачає відповідь на 2 теоретичних питання екзаменаційного білету та вирішення однієї практичної задачі по тематиці навчальної дисципліни.

Інформаційне забезпечення

Основна література

1. Донець Л.І. та ін. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : Навчальний посібник. - К.: ЦУЛ, 2017. - 472с.
2. Кучеренко В.Р. та ін. Ризики інвестиційних проектів : Навчальний посібник. - Одеса: Атлант, 2011. - 138с.
3. Денисенко М.П. та ін. Кредитування та ризики: Навчальний посібник. - Київ: "Професіонал", 2008. - 480с.
4. Верченко П.І. Багатокритеріальність і динаміка економічного ризику (моделі та методи) : Монографія. - К.: КНЕУ, 2006. - 272с.
5. Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / С. М. Клименко, О. С. Дуброва. – К.: КНЕУ, 2006. – Режим доступу: <http://ubooks.com.ua/books/000271/inx.php>
6. Економіка будівельного підприємства: підручник / [Окландер Т.О., Ветрогон О.В., Добролюбська Г.І., Тюлькіна К.О. та інш.]; під ред. Т.О. Окландер – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 363 с.
7. МВ до виконання розрахункової роботи з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків» для студентів освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Укладачі: Тюлькіна К.О., Петрищенко Н.А. – Одеса: ОДАБА, 2018. – 53 с.

Допоміжні джерела інформації

8. Світлична Т. І. Конспект лекцій з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» (для студентів 4 курсу денної і 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Т. І. Світлична; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 111 с. - Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/24899/1/2011%20печ.%20144Л%20КОНСПЕКТ%20ЛЕКЦІЙ.pdf>
9. Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І., Костусев О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 670 с. - Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/550/1/Обґрунтування%20господарських%20рішень%20навчальний%20посібник.pdf>
10. Семенова К. Д. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2013 р. – 194 с. - Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1581/1/Обґрунтування%20господарських%20рішень%20та%20оцінювання%20ризиків.pdf>